

MARIUSZ MIELCZAREK

Instytut Archeologii, Uniwersytet Mikołaja Kopernika
Toruń

MACIEJA Z MIECHOWA WIEDZA O PIENIĄDZU ANTYCZNYM

W XVI-wiecznym Krakowie zainteresowanie pieniądzem starożytnym nie było zjawiskiem osobliwym. Greckie i rzymskie numizmaty gromadzili profesorowie Akademii Krakowskiej, Maciej z Miechowa (1457–1523) i Stanisław Grzepski (1523–1570)¹. Okazy takie posiadał Stanisław Różanka

¹ Kolekcja S. Grzepskiego jest dobrze znana dzięki poszukiwaniom S. Skowronka – S. Skowronek, *W poszukiwaniu kolekcji monet starożytnych Stanisława Grzepskiego (1524–1570)*, Rocznik Naukowo-Dydaktyczny, Wyższa Szkoła Pedagogiczna im. Komisji Edukacji Narodowej w Krakowie, z. 59, Prace historyczne VIII, 1977, s. 61–67; idem, *W poszukiwaniu kolekcji monet starożytnych Stanisława Grzepskiego (1524–1570)*, Studia Archeologiczne, 1, 1981, s. 205–211. S. Grzepski był autorem pierwszego polskiego podręcznika geometrii i wysoko cenionej przez jemu współczesnych książki o miarach i wagach w starożytności – S. Grzepski, *Geometria to jest miernicka nauka*, wstęp H. Barycz i K. Sawicki, Wrocław–Warszawa–Kraków 1957; Stanisłai Grsepsii, *De multiplici siculo et talento hebraico. Item de mensuris hebraicis, tam aridorum quam liquidorum...*, Antverpiae 1568. Zob. też Cz. Horski, *Stanisław Grzepski (1523–1570)*, Biuletyn Numizmatyczny, 1974, 3(91), s. 43–45; A. Abramowicz, *Początki zainteresowań monetą antyczną*

(ok.1522–po1580)² oraz lekarz i hebraista Wacław Koler (zm. W 1546 r.)³. Listę tę można poszerzyć o kasztelana wojnickiego Jana Krzysztofa Tarnowskiego (1536/7–1567)⁴, Stanisława Reszkę (1544–1600)⁵, a także innych⁶.

Wśród wyżej wymienionych szczególnie miejsce przypadło Maciejowi z Miechowa. Ten lekarz i astrolog, znawca historii oraz geografii, rektor Akademii Krakowskiej⁷, jako pierwszy w opublikowanej drukiem pracy zwrócił uwagę na rzymskie denary odkrywane na terenie Polski. Był on również pierwszym, który fakt ten objaśnił, sugerując czas i okoliczności napływu monet. Dlatego też wielokrotnie podkreślano znaczenie stwierdzeń Miechowity⁸. Ciekawe wydaje się sięgnięcie do źródeł wiedzy Macieja z Miechowa, będących podstawą jego numizmatycznych ustaleń, jak również rozważenie powodów, dla których zajął się on znaleziskami monet.

Istotę poglądów Macieja z Miechowa na obecność pieniądza rzymskiego na ziemiach Polski wyjaśnia kilka zdań z „Opisu Sarmacji azjatyckiej i europejskiej”⁹ – dzieła Miechowity, które natychmiast po ukazaniu się

w Polsce, Prace i Materiały Muzeum Archeologicznego i Etnograficznego w Łodzi, ser. num. i kons. 1, 1981, s. 83–84; H. Barycz, *Z epoki Renesansu, Reformacji i Baroku. Prądy–idee–ludzie–książki*, Warszawa 1971, s. 530–587; idem, *Stanisław Grzebski – człowiek i twórca*, (w:) S. Grzebski, *Geometria...*, s. 16–18, 40.

² H. Barycz, *Z epoki...*, s. 402–447. Co do spraw numizmatycznych: A. Abramowicz, *op.cit.*, s. 84–85.

³ O tym pochodzącym ze Śląska lekarzu: L. Hajdukiewicz, *Koler Wacław*, (w:) *Polski Słownik Biograficzny*, t. XIII, Wrocław–Warszawa–Kraków 1967, s. 331–314.

⁴ Współdziałał on z S. Grzebskim i S. Różanką. A. Abramowicz, *op.cit.*, s. 83; H. Barycz, *Z epoki...*, s. 480 i 565.

⁵ H. Barycz, *Podróże polskie do Neapolu w wiekach XV–XVIII*, Warszawa 1939, s. 19–29 (odbitka z Przeglądu Współczesnego); idem, *Spojrzenie w przeszłość polsko-włoską*, Wrocław–Warszawa–Kraków 1965, s. 99–102; A. Abramowicz, *Dzieje zainteresowań starożytnych w Polsce, Część I. Od średniowiecza po czasy saskie i świat Oświecenia*, Wrocław 1983, s. 69. Przynajmniej część monet będących w jego posiadaniu S. Reszka przywiózł z Italii – *Stanisłai Rescii Diarium 1583–1589*, wyd. J. Czubek, Kraków 1915, s. XXI–XXIV.

⁶ Z punktu widzenia problematyki poniższych rozważań ciekawe jest pytanie, czy z kręgiem wspomnianych osób związany był Stanisław Sarnicki – zob. A. Abramowicz, *Początki...*, s. 85–87 oraz idem, *Dzieje...*, s. 70–72.

⁷ *Maciej z Miechowa 1457–1523. Historyk, geograf, lekarz, organizator nauki*, Wrocław–Warszawa 1960, passim; L. Hajdukiewicz, *Biblioteka Macieja z Miechowa*, Wrocław 1960, s. 11–202.

⁸ Przede wszystkim A. Abramowicz, *Dzieje...*, s. 21 i n.; idem, *Urny i ceraunie*, Łódź 1979, s. 33–34; idem, *Początki...*, s. 82–83. Także inne prace niżej wymienione.

⁹ *Tractatus de duabus Sarmatiis, Asiana et Europiana et de contentis in eis...*, Cracoviae 1517. Zob. Maciej z Miechowa, *Opis Sarmacji Azjatyckiej i Europejskiej*, wstęp H. Barycz, tłum. T. Bieńkowski, posł. W. Voisé, Wrocław–Warszawa–Kraków 1972, s. 48.

w 1517 r. uznane zostało w Europie za wybitne i bardzo szybko doczekało się szeregu przekładów. Fragment ten w polskim tłumaczeniu brzmi¹⁰: *Alanowie wygnani ze swych siedzib połączyli się z Wandalami i wspólnie wkroczyli do Panonii, gdzie przebywali 60 lat. Następnie uderzając na państwo rzymskie napadli na prowincje galijskie, a później, jak podają historycy, wrócili do Wandalii, czyli Polski, i pozostali tam aż do czasów Stylichona. Przyniesli oni ze sobą, co wnoszę z pewnych danych, niezmierną ilość srebrnych pieniędzy z wizerunkiem cesarza Hadriana, o czym poucza napis umieszczony na jednej i drugiej stronie tych pieniędzy. Monety takie Polacy znajdują aż do obecnych czasów po odpadnięciu wód powodziowych, po ulewnych deszczach i podczas uprawy ziemi. Wieśniacy nazywają je denarami św. Jana*¹¹ z powodu podobieństwa głowy i szyi cesarza do głowy św. Jana na misie¹².

Na zainteresowanie Macieja z Miechowa znaleziskami monet rzymskich, które do rąk mieszkańców ziem Polski trafiały jeszcze przed czasami Miechowity¹³, miały niewątpliwie wpływ jego szerokie zainteresowania przeszłością. Jej śladami, twórca pierwszego wydane go drukiem zarysu historii Polski¹⁴ zajął się w stosunkowo młodym wieku¹⁵. Ciekawiły go kopce Krakusa i Wandy; z ich dawnej metryki zdawał sobie sprawę, w ślad za Długoszem przyrównując je do grobu Romulusa¹⁶. W Kaliszu poszukiwał

¹⁰ *Opis Sarmacji*, s. 48 – cytuję tłumaczenie T. Bieńkowskiego.

¹¹ Najstarsza polska wzmianka o „główkach św. Jana”, dotycząc także Krakowa, pochodzi z 1445 r. – A. Grabowski, *Skarbniczka naszej archeologii*, Lipsk 1845, s. 194. Na ten temat: Z. Żabiński, *Zapiski numizmatyczne Ambrożego Grabowskiego*, *Wiadomości Numizmatyczne*, 22, 1978, z. 3–4, s. 234–236; A. Abramowicz, *Początki...*, s. 82; idem, *Urny...*, s. 28–29; idem, *Dzieje...*, s. 21–23.

¹² Nie jest to jedyny przykład religijnej interpretacji rysunków monet antycznych. Wyobrażenie głowy Heliosa w koronie promienistej na monetach Rodos, uważane było za wizerunek Chrystusa w koronie cierniowej. I. Carradice, M. Price, *Coinage in the Greek World*, London 1988, s. 10.

¹³ Świadczy o tym obecność monet rzymskich w skarbach wczesnośredniowiecznych. Dla przykładu: R. Kiernowski, *Monety rzymskie w polskich znaleziskach wczesnośredniowiecznych*, *Wiadomości Numizmatyczne*, 2, 1958, z. 2, s. 5–14; idem, *Pieniądz kruszcowy w Polsce wczesnośredniowiecznej*, Warszawa 1960, s. 86–91. O obecności monet rzymskich w znaleziskach nowożytnych: A. Mikołajczyk, *Antyczne monety w znaleziskach nowożytnych*, *Biuletyn Numizmatyczny*, 1975, nr 5, s. 81–82. Zob. A. Abramowicz, *Początki...*, passim; idem, *Dzieje...*, s. 66 i n.

¹⁴ *Chronica Polonorum...*, Cracoviae 1519, drugie wyd. 1521.

¹⁵ H. Barycz, *Życie i twórczość Macieja z Miechowa*, (w:) *Maciej z Miechowa...*, s. 22; A. Abramowicz, *Urny...*, s. 26; idem, *Dzieje...*, s. 53 i n.

¹⁶ *Chronica Polonorum*, s. VII. A. Abramowicz, *Urny...*, s. 25–26.

grobowca Mieszka Starego¹⁷. Odwiedził Osjak, gdzie miał być grób Bolesława Śmiałego¹⁸.

Rozwój starożytniczych i numizmatycznych zainteresowań Miechowity nastąpił najpewniej we Włoszech¹⁹. Tam właśnie mógł bezpośrednio zetknąć się z antycznym pieniądzem rzymskim.

Dla pogłębienia jego wiedzy o monetach nie bez znaczenia były zapewne włoskie spotkania z Pomponiuszem Laetusem (1428–1498), wybitnym humanistą, twórcą Akademii Rzymskiej²⁰. Ten znawca historii antycznego Rzymu i prekursor archeologii rzymskiej, wywarł znaczący wpływ na poczynania Miechowity²¹. Widać to wyraźnie w jego geograficznym opisie Sarmacji²². Być może efektem pobytu we Włoszech było też powstanie prywatnego zbioru Macieja z Miechowa²³. Z numizmatów starożytnych posiadał złote i srebrne okazy rzymskie²⁴; nie wykluczone iż wśród nich były egzemplarze znalezione na ziemiach Polski²⁵.

Oryginalną koncepcją Miechowity jest stwierdzenie o roli Wandalów

¹⁷ *Chronica Polonorum*, s. CCXII.

¹⁸ *Chronica Polonorum*, s. L; A. Abramowicz, *Urny...*, s. 26.

¹⁹ H. Barycz, *Życie...*, s. 27; A. Abramowicz, *Początki...*, s. 83; idem, *Urny...*, s. 25 i n. (tu starsza literatura na ten temat).

²⁰ A. Colombo, *Poeti e prosatori d'Italia*, Novara 1957, s. 125, 129, 131. Wykaz opublikowanych prac Pomponiusza Laetusa – *British Museum General Catalogue of Printed Books*, v. 192, London 1963, cols. 669–673. Dzieło *De Romanorum Magistratibus, Sacerdotiis, Jurisperitis, et legibus Libellis*, wydane zostało także w Krakowie u J. Hallera w 1507 r. (K. Estreicher, *Bibliografia Polska*, t. XXI, Kraków 1906, s. 24 i 25 – tu o późniejszym wydaniu u F. Unglera).

²¹ H. Barycz, *Życie...*, s. 27; A. Abramowicz, *Początki...*, s. 83.

²² Pomponiusz Laetus podróżował w 1479/1480 r. po Europie wschodniej, stąd też mógł dyskutować w Rzymie z Miechowitą na tematy wschodnioeuropejskie. K. Buczek, *Maciej z Miechowa jako geograf Europy wschodniej*, (w:) *Maciej z Miechowa...*, s. 93–95; L. Hajdukiewicz, *Biblioteka...*, s. 43.

²³ Co do inwentarza dóbr i testamentu Miechowity, sporządzonych w latach 1514–1518, gdzie dane na ten temat: L. Hajdukiewicz, *Zainteresowania naukowe Macieja z Miechowa w świetle jego księgozbioru*, (w:) *Maciej z Miechowa...*, s. 205 i n.; idem, *Biblioteka...*, s. 216 i n. Co do zbioru monet: J. Czarniecka, *Maciej z Miechowa. Pierwszy polski kolekcjoner monet rzymskich*, *Filomata*, 336, 1980, s. 292–303; A. Abramowicz, *Początki...*, s. 82–83.

²⁴ *...Item quator aurei antiquitatum spyssi in carta*, były w skrzyni stojącej w pokoju bibliotecznym w mieszkaniu Miechowity przy ul. Szczepańskiej – L. Hajdukiewicz, *Biblioteka...*, s. 220–221; A. Abramowicz, *Początki...*, s. 82.

²⁵ *...et argentei tres romani quos Poloni denaros Sancti Joannis Baptiste vocant* – L. Hajdukiewicz, *Biblioteka...*, s. 147 i s. 220, 224, 231; A. Abramowicz, *Początki...*, s. 82; idem, *Urny...*, s. 29; W. Kisza, *Monety w zbiorach Gabinetu Archeologicznego Uniwersytetu Jagiellońskiego*, (w:) 100-lecie Towarzystwa Numizmatycznego w Krakowie, Kraków 1988, s. 61.

w przyniesieniu monet rzymskich na ziemię Polski²⁶. W czasach Miechowity wandalska geneza Polaków miała już długą tradycję, sięgającą końca X w.²⁷ W Polsce rozwinął ją Mistrz Wincenty zwany Kadłubkiem²⁸; pogląd ten był wówczas popularny w Europie zachodniej²⁹. Wandalskie początki Polaków znalazły swoje miejsce u Jana Długosza³⁰. Do poczyniń Długosza Miechowita wyraźnie nawiązywał w swoich studiach historycznych³¹.

Zastanawia, że przytoczony wyżej fragment opisu obu Sarmacji odnoszący się do pobytu Wandalów w Panonii, swoim rodowodem sięga tekstu Jordanesa „De origine actibusque Getarum”³². „Getica” była dziełem znany i stosunkowo popularnym w Europie przełomu XV i XVI w.³³ Z wartości dzieła Jordanesa Miechowita powinien zdawać sobie sprawę. Choćaby dlatego, że wśród posiadanych przez niego ksiąg były akta konsylium w Bazylei³⁴. Zapewne chodzi o konsylium w Bazylei w latach 1431–1449, na którym sławną stała się polemika wysłanników władców Hiszpa-

²⁶ Por. *Chronica Polonorum*, List do A. Krzyckiego, gdzie Miechowita zarzuca badaczom obcym nieznajomość spraw polskich. Kwestię tę poruszył już L. Hajdukiewicz, *Biblioteka...*, s. 143.

²⁷ Sąd o Mieszku jako władcy Wandalów pojawił się w *Żywocie św. Udalryka*, powstałym w końcu X w. i być może świadczy o kształtowaniu się wówczas opinii o wandalskich przodkach Polaków – A. F. Grabski, *Polska w opiniach obcych X–XIII w.*, Warszawa 1964, s. 135–136, 148–149; J. Strzelczyk, *Mieszko Pierwszy*, Poznań 1992, s. 16; idem, *Wandalowie i ich afrykańskie państwo*, Warszawa 1992, s. 311–335; M. Wilczyński, *Czy Wandalowie byli Wandalami?*, (w:) *Studia classica et byzantina Alexandro Krawczuk oblata*, Kraków 1996, s. 209–210, 212. W pracach tych starsza literatura. M. Mielczarek, *Dux Wandalomm, Misico Nomine and the beginnings of interest in Roman coins found in Poland* (w druku).

²⁸ *Mistrza Wincentego Kronika Polska*, ks. I, 7 (tłumacz. K. Abgarowicz i B. Kürbis, Warszawa 1974). A. F. Grabski, *op.cit.*, s. 140–141. Zob. A. Abramowicz, *Dzieje...*, s. 19–20.

²⁹ A. F. Grabski, *op.cit.*, s. 141 i n. Co do podobnej wersji Gerwazego z Tilbury – A. F. Grabski, *o.c.*, s. 141, 149; J. Strzelczyk, *Gerwazy z Tilbury. Życie i dzieło w świetle dotychczasowych badań*, *Studia Źródłoznawcze*, XI, 1966, s. 54; idem, *Gerwazy z Tilbury – studium z dziejów uczoności geograficznej w średniowieczu*, Wrocław–Warszawa–Kraków 1970, s. 38 i n.

³⁰ Jan Długosz, *Roczniki czyli Kroniki sławnego Królestwa Polskiego*, ks. I i II, red. I wstęp J. Dąbrowski, Warszawa 1961, s. 94, 95, 137, 195.

³¹ Por. *Chronica Polonorum*, s. LXXII; H. Barycz, *Życie...*, s. 23 i n.; A. Borzemski, *Kronika Miechowity. Rozbiór krytyczny*, Kraków 1890, s. 6–18; L. Hajdukiewicz, *Biblioteka...*, s. 135, 137; A. Abramowicz, *Umy...*, s. 26–30.

³² Jordanes 115.

³³ Być może znajomość tekstu Jordanesa da się już zauważyć w odnoszącym się do Gotów fragmencie dzieła Popa z Dukli, piszącego w połowie XII w. – zob. *Historia Królestwa Słowian czyli Latopis Popa Duklanina*, tłum., wstęp i kom. J. Leśny, Warszawa 1988, s. 61–63. A. F. Grabski, *op.cit.*, s. 153.

³⁴ L. Hajdukiewicz, *Biblioteka...*, s. 142 i 214, poz. 132.

nii i Szwecji, a ten ostatni argumentował swoje racje fragmentami dzieła Jordanesa³⁵. Na kartach „Opisu Sarmacji”, polemizował Miechowita z Janem Magnusem z Linköping³⁶. Ten zaś znał dobrze dzieło Jordanesa³⁷.

Czy Maciej z Miechowa znał tekst Jordanesa?³⁸ Z treści „Opisu Sarmacji”, a przede wszystkim z dyskusji z Janem Magnusem można sądzić, że chyba nie czytał Jordanesa. Znamienne jest zdanie z odpowiedzi na zarzuty Magnusa: *Twoi starożytni historycy, którym tak ufasz, nigdy nie znali krajów północnych, zwłaszcza te kroniki hiszpańskie stare i nowe, które czytałem...*³⁹. Wspomniane „stare i nowe kroniki” hiszpańskie to zapewne teksty Orozjusza⁴⁰ i Izydora z Sewilli.

W 1514 r. sporządzony został testament Miechowity, stanowiący podstawę wiedzy o jego bibliotece. W księgozbiorze Miechowity były wówczas niemal wszystkie pozycje dziejopisarstwa antycznego opublikowane przed tym rokiem⁴¹. Po 1514 r. Miechowita zapewne wzbogacał swój księgozbiór⁴². „Getika” Jordanesa ukazała się drukiem w roku 1515⁴³.

Wydaje się jednak, iż tak jak w kilku innych przypadkach, Miechowita korzystał raczej z późniejszego tekstu, będącego również podstawą stwierdzeń o genealogii Polaków zawartych w „Chronica Polonorum”⁴⁴. Wspomniana tam Kronika Siegberta z Gembloux (1030–1112)⁴⁵ zawiera fragment bardzo podobny do przekazu Miechowity i zapewne ona właśnie była źródłem, z którego Maciej z Miechowa przejął wykorzystany przez siebie przekaz.

³⁵ J. Svennung, *Zur Geschichte des Goticismus*, Uppsala 1967, s. 34–43.

³⁶ *Opis Sarmacji*, s. 22–27.

³⁷ J. Svennung, *op.cit.*, s. 38 i n. Zob. też uwagi zawarte w liście Jana Magnusa do Miechowity – *Opis Sarmacji*, s. 24.

³⁸ W dotychczasowej, bogatej literaturze przedmiotu nie wymienia się tekstu Jordanesa wśród źródeł z których Miechowita korzystał – np. A. Borzemski, *op.cit.*, s. 18 i n.

³⁹ *Opis Sarmacji*, s. 25, podaje w tłum. T. Bieńkowskiego.

⁴⁰ Dzieło to było w prywatnej bibliotece Miechowity – L. Hajdukiewicz, *Biblioteka...*, s. 139.

⁴¹ L. Hajdukiewicz, *Biblioteka...*, s. 140.

⁴² L. Hajdukiewicz, *Zainteresowania...*, s. 214.

⁴³ Takie przynajmniej wydanie notuje *British Museum General Catalogue of Printed Books...*, v. 119, cols 141–142.

⁴⁴ *Chronica Polonorum*, s. XIX; ale tutaj o 40-letnim pobycie Wandalów w Panonii.

⁴⁵ Korzystałem z wydania z roku 1566 – *Sigeberti Gemblacensis coenobitae chronographia*, (w:) *Germanicarum rerum quatuor celebriores vetustioresque chronographi...*, Francoforti ad Moenum MDLXVI, k. 60. Zob. W. Wattenbach, Siegbert, (w:) *Allgemeine Deutsche Biographie*, t. 34, Leipzig 1892, s. 246–247, oraz A. Borzemski, *op.cit.*, s. 19.

Kroniki Siegberta nie było w 1514 r. w prywatnej bibliotece Miechowity⁴⁶. Korzystać więc musiał z tomu będącego w innym księgozbiórce⁴⁷.

Wskazany wyżej tekst o pobycie Wandalów w Panonii odnosi się do wydarzeń z drugiej połowy IV i samego początku V w. n.e. „Zestawiono” zaś z nim monety Hadriana.

Pewne jest, że Maciejowi z Miechowa ten fragment historii po prostu „pasował” do koncepcji początków Słowiańszczyzny i genealogii Polaków⁴⁸. Dlatego też najpewniej tekst ten znalazł się zarówno w „Opisie Sarmacji”, jak i w „Kronice”. Choć pierwsze wydanie kroniki pochodzi z 1519 r., to kolejność powstania dzieł jest odwrotna. Są podstawy ku temu, aby sądzić, że „Kronika” była już gotowa w 1514 r.⁴⁹ „Opis Sarmacji” przygotowany został szybko, z potrzeby chwili⁵⁰.

Biorąc pod uwagę kolejność powstania tych dzieł można sądzić, że do problematyki znalezisk monet rzymskich Maciej z Miechowa odniósł się mając już ugruntowany pogląd na początki Słowiańszczyzny.

Informacji o powrocie Wandalów do ojczyzny Miechowita nie znalazł u Siegberta. Gdyby korzystał z tekstu Jordanesa, mógłby skojarzyć fragmenty odnoszące się do Gotów i ich powrotu do „domu”⁵¹. Wydaje się jednak, że sytuację tę komentuje dostatecznie treść listu do A. Krzyckiego. Miechowita, który uważa, że zagraniczni uczeni nie znają specyfiki spraw polskich⁵², sugeruje tam, że jedynie powrót Wandalów do ojczyzny (tj. Polski) może tłumaczyć przetrwanie w Polsce do jego czasów nazw od nich się wywodzących⁵³.

Wszystko to wyjaśnia dlaczego właśnie w końcu IV w. n.e. Wandalowie przynieść mieli wiele monet Hadriana. Obecność takich monet na ziemiach Polski potwierdzała lansowaną przez Miechowitę tezę o zasiedlaności Wandalów, a więc Polaków na ziemiach Polski⁵⁴. Znaleziska monet

⁴⁶ L. Hajdukiewicz, *Biblioteka...*, s. 139–143 i n.; A. Borzemski, *op.cit.*, s. 19 przyp. 19.

⁴⁷ Zob. L. Hajdukiewicz, *Biblioteka...*, s. 142.

⁴⁸ *Chronica Polonorum*, s. III, VIII–IX, XVII–XIX.

⁴⁹ L. Hajdukiewicz, *Biblioteka...*, s. 144.

⁵⁰ H. Barycz, *Wstęp*, (w:) *Opis Sarmacji*, s. 10–12.

⁵¹ Jordanes, 109–110, czy 115 (ten passus bezpośrednio poprzedza fragment o osiedlaniu się Wandalów w Panonii).

⁵² Chodzi tu o dyskusję i zastrzeżenia Flawiusza Bionda i Marka Antoniego Sabellika – L. Hajdukiewicz, *Biblioteka...*, s. 143.

⁵³ *Chronica Polonorum*, List do A. Krzyckiego. A. Abramowicz, *Urny...*, s. 26.

⁵⁴ *Opis Sarmacji*, s. 50.

rzymskich miały uwiarygodnić genealogię Polaków. Zdaje się na to wskazywać i to, że opinię na temat denarów znajdujących na ziemiach Polski zawarł on w rozdziałach „Opisu Sarmacji”, które praktycznie poświęcił na rozważania o początkach Słowiańszczyzny⁵⁵. Z drugiej strony nie można wykluczyć, iż Miechowita miał w swoim zbiorze numizmatycznym monetę Hadriana znaną w Polsce.

MARIUSZ MIELCZAREK

Maciej of Miechów and His Knowledge about Ancient Coins

Maciej of Miechów (1457–1523), a physician and astrologer, an expert in geography and history, later the author of the oldest ever edited outline of the history of Poland was the first to pay an attention to the Roman denars found on the territory of Poland.

Miechowita's interest in ancient coins found in Poland was due to his fascination with the past which he developed during his stay in Italy. Miechowita deepened his knowledge about coins meeting with Pomponius Laetus (1428–1498) an eminent humanist and a connoisseur of ancient Rome. The effect of his stay in Italy might have lead to the creation of a private collection of coins among which there were gold and silver Roman exemplars.

Miechowita referred to denars dating from Hadrian's period, which were brought to Poland by the Vandals, whom he considered to be the ancestors of the Polish people. In Miechowita's times the Vandal genealogy of the Polish nation had a long tradition reaching the end of the tenth century.

According to Miechowita, the presence of the coins dating from the Hadrian's period on the Polish territory was a proof of the thesis pretending that the Vandals (Poles) were a sedentary nation occupying the territories between Odra and the Vistula rivers. Hadrian's coin found in Poland might have once belonged to Miechowita's numismatic collection.

Translated by KINGA PIWOWARCZYK

⁵⁵ *Opis Sarmacji*, rozdz. II „O Gotach”, rozdz. III „O Alanach, Wandalach i Swewach”, rozdz. IV „Ciąg dalszy relacji o Wandalach, Alanach i Swewach”.